

починальний, делімітативний, тривало-одноактний, одноактний, термінативно-тривалий та термінативно-інтенсивний, еволютивний способи дії не мають спільних сегментів із категорією становості через відсутність спільних диференційних сем та наявність взаємовиключних сем із категорією становості.

Література:

1. Безпояско О. К. Граматика української мови. Морфологія: [підручник] / О. К. Безпояско, К. Г. Горденська, В. М. Русанівський. – К. : Либідь, 1993. – 336 с.
2. Безпояско О. К. Морфеміка української мови / О. К. Безпояско, К. Г. Горденська. – К. : Наукова думка, 1987. – 212 с.
3. Забужко О. Музей покинутих секретів / О. Забужко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://www.rulit.net/books/muzej-pokinutih-sekretiv-read-220483-1.html>>. – Назва з екрану.
4. Декамерон. 10 українських прозаїків останніх десяти років: збірка / [Андрухович С., Дереш Л., Дністровий А. та ін.] – Харків : Книжковий Клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2010. – 318 с.
5. Дашвар Люко. Мати все / Люко Дашвар. – Харків : Клуб сімейного дозвілля. – 2010. – 334 с.
6. Кошмидер Э. Очерк науки о видах польского глагола. Опыт синтеза: [пер. с польск.] / Э. Кошмидер // Вопросы глагольного вида. – М. : Изд-во иностр. лит., 1962. – С. 105–167.
7. Остин Дж. Л. Слово как действие / Дж. Л. Остин // Новое в зарубежной лингвистике / [под. ред. Е. В. Падучевой]. – М. : Прогресс, 1986. – Вып. 17. – С. 22–129.
8. Теория функциональной грамматики: Введение. Аспектуальность. Временная локализованность. Таксис / [отв. ред. А. В. Бондарко]. – 2-е изд. – М. : Эдиториал УРСС, 2001. – 348 с.

УДК 81-26

І. І. Трунценко, А. А. Зуборева,

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», м. Київ

ЯВИЩЕ МОВНОЇ ЕКОНОМІЇ В СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Стаття присвячена короткому опису поняття мовної економії й причин його виникнення, а також мовних засобів реалізації економії у німецькій мові на різних рівнях. Розглянуто дві групи причин мовної економії, зокрема екстралінгвістичні, до яких відносять біологічні та соціальні фактори, та власне лінгвістичні. Підкреслено, що тенденція до мовної економії є рушійною силою розвитку мови, що знаходить своє відображення на всіх її рівнях. Засоби мовної економії дозволяють якомога швидше передавати великі обсяги інформації, витрачаючи при цьому мінімум часу та сил, а також допомагають уникнути повторень та значно полегшують вимову. Встановлено, що принцип економії мовних засобів є однією з основних причин змін та розвитку німецької мовної системи в цілому, а також окремих її рівнів.

Ключові слова: мовна економія, німецька мова, засоби мовної економії, причини мовної економії.

LINGUISTIC ECONOMY PHENOMENON IN MODERN GERMAN

The article is dedicated to the brief study of the linguistic economy phenomenon, its causes as well as the linguistic tools of economy in German at different levels. The reasons of linguistic economy are traditionally divided into two groups, namely extra-linguistic, including biological and social factors and linguistic ones. Linguistic economy is the driving force of the language development being reflected at all levels: phonetic, lexical and especially, syntactic one. Linguistic economy tools allow us to convey large volumes of information faster, spending less time and efforts and they help to avoid reduplications and lighten pronunciation. The authors of the article consider different approaches to study of the linguistic economy phenomenon, namely pragmatic, sociolinguistic, cognitive, psycholinguistic and functional ones. Besides, three basic types of linguistic economy have been considered. These include system economy, information economy and economy by regional and social value of the literature system. The results of the research show that the principle of linguistic economy is one of the reasons of the basic changes and development of the Deutsch language system as a whole and its levels in particular. The authors stress the need in further study of the linguistic economy phenomenon in German language.

Key words: linguistic economy, the German language, linguistic economy tools, reasons of the linguistic economy.

ЯВЛЕНИЕ ЯЗЫКОВОЙ ЭКОНОМИИ В СОВРЕМЕННОМ НЕМЕЦКОМ ЯЗЫКЕ

Работа посвящена короткому описанию понятия языковой экономии и причин его возникновения, а также языковых средств реализации экономии в немецком языке на разных уровнях. Рассмотрены две группы причин возникновения языковой экономии, а именно экстралингвистические, к которым относятся биологические и социальные факторы, и собственно лингвистические. Подчеркнуто, что тенденция к языковой экономии является движительной силой языка, которая находит свое отражение на всех его уровнях. Средства языковой экономии позволяют максимально быстро передавать большие объемы информации, затрачивая при этом минимальное количество времени и сил, а также помогают избежать повторов и значительно облегчают произношение. Установлено, что принцип экономии языковых средств является одной из основных причин изменения и развития немецкой языковой системы в целом, а также отдельных ее уровней.

Ключевые слова: языковая экономия, немецкий язык, средства языковой экономии, причины языковой экономии.

Основною функцією мови є комунікативна, а лаконічність і зрозумілість викладу інформації завжди цінувалася комунікантами. Питання мовної економії, що вже не перше десятиліття викликає зацікавленість вітчизняних та іноземних лінгвістів, з часом набуває все більшої актуальності. Ще в XVI ст. іспанський лінгвіст Франсиско Санчес звернув увагу на прагнення кожної мови досягти стислості. Під час розмови ми намагаємося значно скоротити свої висловлювання, що є прямим наслідком принципу мовної економії. Це спричинене, насамперед, швидким розвитком інформаційних технологій та змінами в соціальній сфері. Пов'язана з прискоренням темпу життя сучасної людини необхідність економії часу та зусиль – це одна з причин активізації тенденції економії мовних зусиль [12, с. 60]. Мовна економія є одним з найголовніших необхідних факторів нормального природного функціонування мови. Принцип економії в мові та мовленні має універсальний характер, тобто проникає у всі рівні мовної системи [5, с. 372]. Задля цього у мові формується система спеціальних засобів скорочення висловлювань задля уникнення надлишковості на одноманітності мовлення, а також для виконання цілого ряду інших граматичних та стилістичних завдань [2, с. 2].

Метою цієї статті короткий опис поняття мовної економії й причин його виникнення, а також мовних засобів реалізації економії у німецькій мові на різних рівнях.

Тенденція до економії мовних засобів розглядається в мовознавстві як одна з основних причин змін та розвитку мовної системи в цілому, а також окремих її рівнів. В лінгвістичних дослідженнях зазначається, що точкою відліку вивчення проблеми економії мовних засобів можна вважати 80-ті рр. минулого століття. Проте сутність лінгвістичної економії в мові та мовленні була відома ще в стародавні часи, хоч античні лінгвісти і не використовували термін «економія» [3, с. 9]. Дослідженням поняття мовної економії активно займалися І. А. Бодуен де Куртене, Г. Пауль, О. А. Потебня, Г. Суїт, П. Пассі, О. Есперсен, Г. Фрей, А. Мартіне, Х. Мозер, А. І. Ковригіна та інші. Дія принципу економії мовних засобів обумовлена рядом екстралінгвістичних засобів: психологічними, психофізіологічними та соціальними, такими як потреби носіїв мови, особливостями пам'яті та мислення людини, встановленими цілями і ситуацією спілкування. Теорія економії в мовленні та мові, що є складовою загального мовознавства, зосереджує в собі ідеї таких антропоцентричних напрямів дослідження мови, як прагмалінгвістика, соціолінгвістика, когнітивна лінгвістика, психолінгвістика, стилістика та культура мовлення [4, с. 9]. Варто зазначити, що лінгвісти неоднозначно оцінювали тенденцію до мовної економії у різні часи. Деякі дослідники вважали економію основним законом розвитку мови та однією з головних рушійних сил розвитку мови, інші – взагалі заперечували значенні цієї тенденції в історії та функціонуванні мови [3, с. 9].

У *прагматичному* аспекті дослідження теорії економії зумовлюється тим, що економія мовних засобів є наслідком прагматичних інтенцій адресанта, який, в свою чергу, прагне економії зусиль в процесі формування думки. Під час мовлення здійснюється добір найбільш раціональних для цілей спілкування мовних засобів. Це відповідає культурному прагненню сучасного суспільства до збільшення інформативності тексту за рахунок його скорочення [Т. Х. Каде, Т. Н. Лившиц, Л. А. Брусенская].

Соціолінгвістичні дослідження мовної економії фокусується на взаємодії та взаємному впливі людини та соціуму, з урахуванням соціальної позиції адресата під час створення тексту [Ю. В. Фоменко, Н. В. Черемисина, Л. П. Крысин]. В межах *культурно-мовленнєвого* напрямку економія мовних засобів досліджується з позиції мовного нормування під час породження тексту, а також порушень у мовленні, що спричиняють комунікативні невдачі [Б. С. Мучник, О. П. Ермакова, Е. А. Земская, П. Н. Босый, О. В. Кукушкина].

Когнітивний підхід поєднує мовну економію з явищем стереотипізації. В цьому випадку необхідність економії зусиль проявляється у зведенні ситуації до стандарту, що відображає попередній досвід людини. Це призводить до «ритуалізації» свідомості людини та знаходить відображення у стереотипах (А. Н. Баранов, Д. О. Добровольский, С. Л. Гизатулин, Г. Г. Молчанова, И. А. Нефляшева).

Психолінгвістичний аспект вивчення мовної економії пов'язаний з вивченням особливостей мислення та уваги, а також можливостей оперативної пам'яті людини, що пов'язані творенням та сприйняттям мовлення. Задля економії з природної мови (з тексту) виключаються ті знання, які є «загальним фондом знань» адресанта та адресата. Припускається, що вони автоматично впливають з експліцитно вираженої інформації [В. Ингве, Б.А. Серебренников, А.Т. Кривоносов].

Проблема мовної економії розглядається також в рамках *теорії функціональних стилів*. Варто зазначити, що економія мовних засобів абсолютно по-різному зображена в функціональних стилях, хоча «стиснення» інформації і характерне для всіх сфер спілкування. Поява компресивних структур зумовлена їх властивістю передавати більший обсяг інформації, використовуючи мінімум мовних засобів [М. А. Кормилицына, Н. С. Валгина].

Причини виникнення мовної економії традиційно поділяють на дві групи, зокрема екстралінгвістичні, до яких відносять біологічні та соціальні фактори, та власне лінгвістичні.

Б. О. Серебренников є прихильником *біологічного* пояснення появи тенденції до економії в мові. Науковець стверджує, що джерелом економії є людський організм, вважає принцип мовної економії одним з проявів інстинкту самозбереження і характеризує це явище як певну реакцію на надмірну витрату фізіологічних зусиль, на різного роду незручності, що значно ускладнюють роботу пам'яті, а також на здійснення певних функцій головного мозку, які пов'язані з продукуванням та сприйняттям мовлення. Саме тому, на думку дослідника, заперечення ролі економії в мові означало б заперечування всіх захисних функцій організму людини [9, с. 27]. Погляди Б. О. Серебренникова відповідають біосеміотичній концепції мови, згідно якої мова розглядається як одна з форм адаптації людини до навколишнього середовища. Саме мова дозволяє людині значно розширити свої тілесні можливості в процесі взаємодії з іншими людьми, не вдаючись для цього до фізичного контакту [11, с. 100].

До *соціальних* факторів виникнення мовної економії належать поява та стрімкий розвиток таких видів комунікації, як електронна пошта, sms-повідомлення, спілкування в мережі Інтернет. Величезна кількість інформації, яку ми отримуємо кожен день, прискорення наукового прогресу, прагнення зекономити час та енергію змушує нас скорочувати свої думки до мінімуму, створюючи тим самим нові економічні форми вираження [8, с. 82].

Лінгвістичні причини економії зумовлені тим, що мова, як складна система, знаходиться у постійному розвитку. Так, наприклад, К. Е. Штайн назвала цей процес динамікою, елементи якої взаємодіють один з одним, що викликає в мовній системі нові синтези. В цих синтезах поєднуються елементи мови з протилежними властивостями та утворюють елемент нового порядку на периферії мови [13, с. 26].

Х. Мозер характеризує поняття мовної економії як усвідомлене або неусвідомлене прагнення зекономити мовні засоби та зменшити таким чином фізичну та розумову витрату сил. На думку дослідника, це допоможе не лише підвищити значущість мовних засобів, а й зрівняти регіональні та соціальні розбіжності в нормах задля вдоволення потреб комунікації. Х. Мозер виділяє три основні типи мовної економії, зокрема *системну економію, інформаційну економію та економію за регіональним та соціальним значенням літературної системи*. Системна економія передбачає економію мовних засобів, переважно використання наявних засобів у мові та економію під час створення нових. Інформаційна економія зорієнтована на прискорення темпу передачі інформації, тобто більш швидке вимовлення інформації адресантом та, відповідно, її сприймання адресатом. Задля цього використовуються переважно простіші мовні форми висловлювання. З другим типом дуже тісно пов'язана економія за регіональним та соціальним значенням літературної системи, що, в свою чергу, поділяється на два підтипи: регіональний та соціальний. Мова йде про регіонально-соціальну стандартизацію символів системи, адже просторово-соціальне зрівняння значно полегшує комунікацію. Це сприятиме не лише прискоренню темпу, а і полегшенню сприйняття інформації адресатом [15, с. 89–117].

На думку А. Мартіне, людина має витрачати саме стільки мовних зусиль, скільки необхідно для того, щоб його мовлення було зрозумілим для співрозмовників. Дослідник робить висновки, що в будь-якому мовному колективі робиться все можливе для того, щоб зберегти баланс, тобто рівновагу між потребою у висловленні та оптимальною кількістю знаків, потрібних для цього висловлювання. Зі збільшенням числа знаків зростають, відповідно, і зусилля, що витрачаються, що у свою чергу суперечить законом економії, в той час як збереження рівноваги повністю їх задовольняє. Саме А.

Мартіне [7, с. 126] довів, що принцип економії можна простежити на всіх рівнях мовної системи, адже мовна система – це цілісна структура: все, що має місце в одній частині мови, знаходить відображення і в інших частинах.

На *фонетичному* рівні мовна економія виражається в якості редукції, елізії, акомодатії, асиміляції, тобто тими фонетичними явищами, які відповідають вимогам закону найменших зусиль. Цей закон проявляється у бажанні мовця зменшити вимовні зусилля та скоротити артикуляцію. Фонетичний рівень мовної системи є найбільш мінливим, адже він безпосередньо не пов'язаний зі значенням, а є оболонкою того чи іншого слова і пов'язаний саме зі звуковою стороною, яка, в першу чергу, піддається впливу вимовної економії [1, с. 179]. В результаті непередготовленості мовлення, його швидкого темпу та відсутності самоконтролю з мовлення зникають деякі звуки (голосні та приголосні), цілі склади та, навіть, невеликі слова [9, с. 274].

На *лексико-семантичному рівні* мовної системи економія проявляється, перш за все, завдяки явищам полісемії, а також аббревіації та скорочення [6, с. 5].

Полісемія відіграє велике значення не лише у збагаченні лексичного складу мови, але і являє собою один із найбільш економічних його поповнень. Мається на увазі, що позначення кожного нового поняття окремим словом може призвести до надмірного збільшення словникового складу мови. Саме тому носії мови під час перенесення значення в результаті подібності або асоціацій за суміжністю між предметами та явищами (метафора, метонімія, синекдоха) не лише задовольняють потреби в найменуванні нових реалій шляхом переосмислення, а і отримують можливість уникнути кількісного збільшення мовних одиниць.

Абревіатури, створені на основі вже існуючої номінативної одиниці, дозволяють в більш стислій та компактній формі передати громіздкі найменування, такі як розширені словосполучення та багатоскладові слова, що незручні для регулярного використання. Великою перевагою є те, що абревіатури зберігають значення вихідного слова або словосполучення, залишаються тотожними в стилістичному плані та такими ж місткими – в семантичному. Стисненню зазвичай підлягають слова, що відзначаються частотністю використання. Метою таких перетворень є економія місця під час написання, а також економія мовних зусиль та часу під час вимови [1, с. 179].

Лексичні та графічні скорочення як засоби мовної економії, є характерними елементами мови sms-повідомлень. Прикладами можуть бути слова, скорочені до основних приголосних букв та символи, що використовуються для заміни звичайних лексем [6, с. 5]. На рівні слова економії можна досягти словотворчими засобами. Проте безпосередньо словотворчим явищем можна вважати лише скорочення, усичення довгих слів до більш простих слів меншої довжини. Це відбувається за рахунок вилучення суфіксів або префіксів або цілого слова (у композитах), а також шляхом його заміщення суфіксом *-er* (*Erhalt – Erhalter, erwachen – auferwachen, Gipfel – Gipfelkonferenz, Mähdrescher – Mähdreschmaschine*). З іншого боку, процес скорочення та спрощення фонографічного образу мовних форм плану вираження неминує пов'язаний з узагальненням, компресією поняттєвого змісту, в результаті чого більш короткі та зручні номінації актуалізують своє лексичне значення в більш узагальненому вигляді (на вищому рівні абстракції) [13, с.8].

На *синтаксичному рівні* засоби реалізації мовної економії, перш за все, відображують прагнення до економії фізичного простору. Цього можна досягти за рахунок таких прийомів, як еліпс, конструкції з дефісом, двокрапкою та комою, «узагальнюючий» інфінітив [6, с. 6].

Реалізація когнітивної складової принципу економії на синтаксичному рівні проявляється в особливому розподілі комунікативного навантаження. Під час цього застосовуються такі засоби, як уведення в текст еліптичних конструкцій, структур з дефісом, двокрапкою та комою, що слугують для виділення смислового центру з найголовнішою інформацією [6, с. 6]. Активно застосовується також практика випущення артиклів та прийменників. Важливим є те, що під час таких змін не виникає жодних труднощів розуміння, адже можна легко вгадати та подумки відновити випущені члени речення завдяки контексту, ситуації спілкування, жестам тощо [9, с. 274].

Крім того, економія в синтаксисі призводить до відомої стандартизації, що проявляється у використанні стандартних синтаксичних конструкцій. У висловлюванні вони відіграють роль конвенціональних знаків, наприклад, відокремлених зворотів, що вводяться за допомогою підрядних сполучників *weil, obwohl, wenn* тощо, або ж фразеологізованого виразу-штампу, як *«so die Wissenschaftler»*, що слугує для відтворення чужого висловлювання. Часто спостерігається використання універсального, стереотипного прийменника *per* замість цілого ряду лексем (*mit, mittels, durch, auf, in*) [13, с.4]. Цікавим є той факт, що кожна частина мови створює найбільш продуктивні для певної ситуації словотворчі моделі, що сприяють стислій передачі інформації. Так, наприклад, у класі іменників такими моделями виступають утворення на *-er* (імена діяча, предметів та абстрактних явищ) та малодосліджені деривати на *-e* (*Schreibe*). Такі похідні іменники являють собою економічні номінації не лише дій, процесів, станів, предметів та місць, як це було раніше, але і осіб (*Verlade, Emanze* usw.)

У класі дієслів, окрім економічного утворення нових лексем шляхом префіксації, наприклад, з допомогою префіксу *-ver* (*verlanden, versumpfen, verbauen*) або префіксу *-be* (*befischen, bestuhlen*), варто звернути увагу на модель стягнених композитів (напр. *fortmüssen* замість *fortgehen müssen*), а також маловідомі моделі складних дієслів (*teilzeitarbeit, dauernparken, fernsehen*), утворені шляхом зворотної деривації.

Про особливо тісний зв'язок словотворення та синтаксису свідчить клас прикметників. Складні та похідні прикметники доводять той факт, що тенденція до економії проявляється у вигляді прагнення не лише до кількісного скорочення матеріальних засобів мови (усичення довжини слів, зменшення числа складових або слівформ та, відповідно, часу їх звучання), а також до їх якісного та раціонального використання в мовленні. Це проявляється в простих, зручних і легких способах утворення та збереження в пам'яті конкретних мовних одиниць. Ця сторона економії в письмовій мові приймає вигляд стандартизації. До найбільш «синтаксичних» способів словотворення належать моделі похідних прикметників на *-bar, -lieh, -isch, -ig* та складні прикметники з прикметником та діеприкметником в ролі базового слова. Так, морфема *-bar* може виражати значення чотирьох граматичних категорій: властивість/стан, пасивність, модальність можливості/необхідності, а також заперечення [13, с. 9].

Таким чином, тенденція до мовної економії є рушійною силою розвитку мови, що знаходить своє відображення на всіх її рівнях: на рівні фонетики, і на рівні лексики, і, особливо, на синтаксичному рівні. Засоби мовної економії дозволяють нам якомога швидше передавати великі об'єми інформації, витрачаючи при цьому мінімум часу та сил, а також допомагають уникнути повторень та значно полегшують нашу вимову. Як було встановлено, принцип економії мовних засобів є однією з основних причин змін та розвитку мовної системи в цілому, а також окремих її рівнів. Саме тому вони викликають таку велику увагу вітчизняних та іноземних лінгвістів в останні роки, а їх дослідження набуває все більшої актуальності.

Література:

1. Бускунбаева Л. А. Закономерности речевой экономии и их отражение в башкирском языке : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук : спец. 10.02.02 «Яз. народов Рос. Федерации» / Л. А. Бускунбаева; [Башк. гос. ун-т]. – Уфа, 2009. – 22 с.
2. Головач О. А. Замещение как средство языковой экономии / О. А. Головач // Вестник Волжского университета им. В. Н. Татищева. – 2011. – № 8. – С. 54–57.
3. Елькин В. В. Диалогическая речь – основная сфера реализации языковой экономии: диссертация на соискание уч. степени кандид. филол. наук: спец. 10.02.04 «Германские языки» / В. В. Елькин. – Пятигорск 2001. – 228 с.
4. Зими́на Л. О. Принцип экономии в современной рекламе: автореф. диссертации на соискание уч. степени кандид. филол. наук: спец. 10.02.01 «Русский язык» / Л. О. Зими́на. – Томск, 2007. – 20 с.
5. Зинцова Ю. Н. Реализация принципа языковой экономии в немецких композитах / Ю. Н. Зинцова, О. А. Орлова, Г. А. Иванова // Вестник Нижегородского государственного университета им. Н. И. Лобачевского. – 2014. – № 2(2). – С. 372–375.
6. Ковригина А. И. Реализация принципа экономии языковых средств в современной испанской прессе: лексико-синтаксический аспект: автореф. на соискание уч. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.05. «Романские языки» / А. И. Ковригина. – Москва, 2013. – 25 с.
7. Мартин А. Принцип экономии в фонетических изменениях: (Проблемы диахронической фонологии): Учеб. пособие / А. Мартин. – М.: Издательство иностранной литературы, 1960. – 285 с.
8. Павлюковец М. А. Синкретизм на морфологическом и синтаксическом уровнях англ. яз. как проявление языковой экономии: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 «Германские языки» / М. А. Павлюковец – Ростов-на-Дону, 2009. – 30 с.
9. Серебренников Б. А. Вероятностные обоснования в компаративистике: Учеб. пособие / Б. А. Серебренников – М.: Наука, 1974. – 352 с.
10. Силицын В. В. К вопросу об экономии языковых средств во французской разговорной речи // Известия ТулГУ. Гуманитарные науки. Вып. 2. – Тула: Изд-во ТулГУ, 2009. – С. 273–278.
11. Смирнова Е. А. Инкорпорация как способ языковой экономии / А. Е. Смирнова // Вестник Ленинградского государственного университета имени А. С. Пушкина. Серия: Филология. – 2012. – Т. 1. – № 2. – С. 99–103.
12. Смирнова Е. А. Инкорпорантные комплексы в английском языке / А. Е. Смирнова, С. В. Шустова // Вестник Волжского университета имени В. Н. Татищева. 2013. – № 3. – С. 61–70.
13. Штайн К. Э. Переходность и синкретизм в свете деятельностной концепции языка [Текст] / К. Э. Штайн // Сб. ст. научно-методического семинара TEXTUS. – Ставрополь, 2005. – С. 11–26.
14. Щербакова А. В. Активные процессы в современном немецком письменном языке : автореф. дис. на соиск. учен. степ. доктора филол. наук : спец. 10.02.04 «Германские языки» / А. В. Щербакова. – Тамбов, 2001. – 20 с.
15. Moser H. Typen sprachlicher Ökonomie im heutigen Deutsch / Hugo Moser und andere. – Düsseldorf: Sprache und Gesellschaft, 1971. – S. 89–117.

УДК 811.133.1'42

О. О. Тучкова,

Київський національний лінгвістичний університет, м. Київ

НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ АВТОРА У ФРАНЦУЗЬКОМУ ЖІНОЧОМУ АВТОБІОГРАФІЧНОМУ РОМАНІ

У статті розглядається особливості невербальних засобів у французькому жіночому автобіографічному романі. Інтенція автора вплинути на читача реалізується у тактиці подвійного впливу, яка має на меті невербальними засобами виокремити, наголосити на семантичній складовій вербального компоненту. Залучення невербальних засобів змінює друкований простір.

Ключові слова: невербальні засоби, тактика подвійного впливу, друкований простір.

NONVERBAL MEANS IN FORMING AUTHOR IMAGE IN FRENCH FEMALE AUTOBIOGRAPHICAL NOVEL

The nonverbal features can be inside the narrative space as well as in its external appearance. So, printed page is brought into play as a channel of visual influence on reader especially for forming corresponding image of author or character. The author uses pragmatic means due to which the decoding of author's image runs according to the plan of first one. This outlines the conceived image strategy. The conceived image may be positive, negative or ambiguous whatever author has intended. The conceived image strategy works in tactics. The tactic when verbal signs are stressed by nonverbal is called the tactic of double influence. One of these nonverbal means is typographic indent that varies from 2 to 4 centimeters. Its location is not disorderly as it's situated before or after important events, author's reflections. Next mean in the tactic of double influence is schematic enumeration that author–woman utilizes to sort out the principal events or their consequences in her past. Such enumeration starts with the name, ends with colon and continues with sub points that include some classified reminiscences. So, visually the printed text of French female autobiographical novel is changed. The brackets include the text the length of which is from sentence to several paragraphs. They uncover author's dearest thoughts and feelings. Nonverbal component underlines somebody else's speech to reduce the volume of description, but not the semantic meaning.

Key words: nonverbal means, tactic of double influence, printed space.

НЕВЕРБАЛЬНЫЕ СРЕДСТВА ФОРМИРОВАНИЯ ОБРАЗА АВТОРА ВО ФРАНЦУЗСКОМ ЖЕНСКОМ АВТОБИОГРАФИЧЕСКОМ РОМАНЕ

В статье рассматриваются особенности невербальных средств в формировании образа автора-женщины во французском автобиографическом романе. Интенция автора повлиять на читателя реализуется в тактике двойного влияния, целью которой невербальным средством привлечь внимание к семантической составной вербального компонента. Действование невербальных средств изменяет печатное пространство.

Ключевые слова: невербальные средства, тактика двойного влияния, печатное пространство.

Розвиненість сенсорних систем людини, через які вона освоює світ [2, с. 257], постає додатковим каналом впливу на неї. Слово, оздоблене невербальними знаками, є класичним поєднанням в різного роду рекламних текстах. В художніх текстах засобами невербальної семіотики (жести, рухи, голос, одяг, колір тощо) доповнюється образ персонажу, його характер, звички, життєві позиції тощо згідно задуму автора. Тож, у таких випадках, соматикон, як прагматично зумовлена сукупність невербальних знаків комунікації (термін І.І. Серякової) знаходиться на внутрішньо-художньому рівні,